

Aki Linnanahde

WSOY

JERE

Aki Linnanahde

JERE

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

© JERE KARALAHTI, AKI LINNANAHDEN JA WSOY 2017

ISBN 978-951-0-42354-7

PAINETTU EU:SSA

*Nannalle, lapsilleni ja vanhemmilleni
sekä kaikille teille, jotka olette jakaneet
tämän elämän kanssani.*

Prologi, huhtikuu 2008

PUKINMÄEN MCDONALD'SIN AUTOJONO *matelee hitaasti. Sydän hakkaa rinnassani, kun istun epämukavasti keskikipenkillä ja kuuntelen dieselmoottorin vaimeaa nakutusta. Katse on pakko pitää alhaalla, sillä en uskalla katsoa, keitä vieressäni istuu. Mustan hupparini hiestä märkä selkä on liimautunut pakettiauton selkänojaan. Ohitsemme valuu koko ajan uusia autoja, mutta me seisomme vain paikallamme autokaistalla. Vilkaisen varovasti kuskin puolelle ja säpsähdän. Käännän hitaasti päätäni satakahdeksankymmentä astetta ja näen myös toisella puolellani saman mielipuolisen näyn: foliopukuisen naisen täysissä meikeissä. Naisten pitkät foliohiukset heiluvat tuulettimen kuumasta puhalluksesta ja häikäisevät silmiäni. Kumpikin naisista hymyilee punatuilla huulillaan samaa sairasta hymyään.*

– Yritä ottaa ihan rauhallisesti, kuuluu yhtäkkiä ääni vierestäni.

Sätkin minkä pystyn. Vahvat kädet painavat olkapäitäni, enkä kykene kuin hieman värisyttämään ruumistani. En saa kunnolla avattua silmiäni mutta näen vieressäni ensihoitajan ääri viivat. Tiukalle vedetty vyö puristaa rintaani ja estää lähes kaiken liikkeen. Tajuan makaavani ambulanssissa. Pillit huutavat. Heilumisesta vaistoan, että nyt mennään kovaa.

TÄMÄ VIIMEINEN REISSU oli kestänyt pari kuukautta. Ensimmäinen kuukausi oli ollut lähes kellotaulun ympäri jatkuvaa juhlimista. Kokaiini-viivat pöllyisivät, ja shottiralli raikasi Helsingin yökerhoissa. Kun muut alkoivat piiputtaa, juhlimiseen tottunut kroppani jaksoi paahtaa ja suorastaan janosi lisää kokemuksia. Minä en hevillä hyytynyt. Jokainen ilta oli uusi matsi, josta halusin saada yliotteen omalla tavallani. Kun kaverit vierellä väsyivät, minä vaihdoin joukkuetta ja löysin taas uudet bileet. Eikä niitä edes tarvinnut pahemmin etsiä. Stadi oli täynnä yökyöpe-

leitä, ja ne tiesivät, että minuun voi luottaa. Enkä halunnut pettää niitä.

– Jere, sun on jumalauta ihan pakko syödä jotain, Jani sanoo aamulla ensimmäiseksi, kun herään.

– Joo, joo, tiedän, tiedän. Dokataan nyt kuitenkin vielä yksi päivä, vastaan ääni käheänä sohvalta.

– Ei kun oikeasti. Olen tosissani. Sä oot nyt viikon verran vetänyt tota kasikymppistä ja sekoillut. Ei tässä ole enää mitään järkeä.

– Heeei, Jani, älä lähde tolle tielle, vastaan pöhnäisenä ja hapuilen kännykkää käteeni.

Olin vuosien varrella luonut niin vahvan verkoston, että uuden lekan saaminen oli alle tunnin homma. Tälläkin kertaa pullo löytyy hetkessä, ja Jani painelee vastahakoisesti keittiöön tekemään »Tapulin vettä». Se on meidän kaveriporukkamme kehittämä drinkki, joka valmistetaan kaatamalla puoli litraa 80-prosenttista raakaa viinaa puolentoista litran limupulloon ja valuttamalla kraanasta sekaan litra vettä. *Shaken, not stirred*, ja juoma on valmis nautittavaksi.

Lämmin vesi valuu kahteen puolentoista litran limupulloon, ja pirtu laimenee. Taas on uusi »työpäivä» alkamassa. Tällä kertaa loppuun ajettu elimistöni kuitenkin päättää toisin. Muutaman paukun jälkeen vaivun hikisenä syvään uneen ja nukun aamuun asti.

Herätessäni iltpäivällä kämpästä on siivottu kaikki tyhjät pullot ja tuhkakupit pois. Jani ja velipuoleni Mika ovat näköjään päättäneet yhdessä, että nyt on aika lopettaa tämä retki ja mennä kotiin. Soitan tuttuun taksinumeroon ja tilaan auton pihaan. Kotimatalla käyn hakemassa taskut täyteen kemikaaleja, sillä tiedän kokemuksesta, että koneiden alasarjoon tarvitaan rauhoittavia sekä roppakaupalla uni- ja särkylääkkeitä. Taksi kaartaa kotipihaamme, ja kyydin kuitattuani raahustan ulko-ovelle. Avaan oven varovasti ja astun sisälle. Onneksi kahdeksanvuotias Ronja-tyttäreni on jo nukkumassa eikä joudu todistamaan kotiinpaluutani. Ronja ei ole koskaan nähnyt minua edes hiprakassa, eikä hän ole onneksi vielä huomannut iltpäivälehtien lööppejä, joissa jatkuvasti kysellään, missä Karalahti seikkailee.

Vaimoni Susanna katsoo sohvalta televisiota ja vilkaisee turhautuneena minuun päin. Onneksi hän tietää hyvin, että nyt ei kannata alkaa saarnata. Olemme olleet Suskin kanssa kimpassa parikymppisestä asti, ja hän tuntee minun meininkini. Luonnollisesti tämänkin

retken aikana kavereideni puhelimet ovat soineet, ja omaan vastajaani on tullut monta vihaista viestiä. Mutta kun minulla on kaasu pohjassa, se todellakin on pohjassa.

Nappien avulla saan sydämenlyönnit rauhoittumaan ja pääsen hiestä valuvana uneen pakoon. Jos kaikki menee hyvin, nukun ensin kellon ympäri, minkä jälkeen alan varovasti kerätä voimia ja hörppiä mustikkakeittoa. Näin ei kuitenkaan valitettavasti käy. Kesken sikeän unen herään hirvittävään vatsankouristukseen. Yritän olla ajattelematta kipua, vaikka tuntuu siltä kuin keskivartaloani viilletäisiin terävillä puukoilla. Suski ja Ronja nukkuvat kolmikerroksisen talomme yläkerrassa minun hikoillessa alimman kerroksen elokuvahuoneen sohvalla. Likomärkä sohvatyyny tuntuu nihkeältä ihoani vasten. Oksennus nousee suuhuni ja pakottaa minut ylös ripeästi mutta samalla niin varovasti kuin pystyn. Kylkiäni pistelee, kun hapuilen pimeässä vessan ovea. Ehdin juuri ja juuri työntää pääni pönttöön, kun paksu oksennus alkaa pursuta suustani. Olo ei kuitenkaan helpota yhtään. Oksennusta tulee lisää ja lisää. Se ei tunnu loppuvan ollenkaan.

– Voitko vittu olla hiljempaa, Suski äyskäisee pian vessan ovelta.

En pysty kääntämään päätäni.

– Joo joo, mä yritän, mutta mulla on helvetin paha olo, sanon pöntön uumenista.

Oksennukseni on muuttunut sappinesteeksi, mutta silti sitä vain tulee ja tulee. Nousen pöntölle istumaan ja kusen pönttöön. Sekin satuu aivan älyttömästi. Susanna seisoo vieressäni ja huomaa kauhuksseen, että virtsani on väriltään mustaa.

– Olkoon vaikka violettiä, tiuskaisen hätääntyneelle vaimolleni. Nyt pitää vain yrittää tsempata ja saada äkkiä pää takaisin tyynyyn.

Muutaman tunnin jatkuvan oksentelun jälkeen pystyn vihdoin raahautumaan takaisin sohvalle. Susanna tuo viereeni ämpärin. Vainun uneen, mutta seuraavana päivänä koittaa todellinen helvetti. Herättyäni hoipertelen vessaan ja vilkaisen peiliin. Turvonneet kasvot ja räjäinen parta kuuluvat kuvaan, mutta vatsani näyttää siltä kuin odottaisin kaksosia ja olisin viimeisilläni raskaana. Mikään ei pysy sisällä. Yritän tärisevin käsin juoda maitoa ja mustikkamehua, mutta oksennusta tulee vartin välein. Tämä ei ole enää edes sappinestettä, vaan jotain vielä sitäkin syvemmältä. Päihdetyöntekijän rutii-

nilla Suski yrittää patistaa minua lääkäriin, mutta en osaa olla huollissani. Olen vuosien saatossa kärsinyt niin pahoista olotiloista, että uskon tämänkin kohta tasoittuvan.

Kerran istuin kotimme alakerrassa katsomassa telkkaria, kun yhtäkkiä aloin kuulla vierestäni sohvalta ääniä. Painoin silmäni hetkeksi kiinni ja avasin ne uudelleen. Edelleen samat neljä tyyppiä mölisivät vieressäni. He selvästikin tunsivat minut, mutta itselläni ei ollut aavistustakaan, keitä he olivat. Tiesin, että näky ei ollut totta. Ei siinä sohvalla oikeasti istunut ketään, mutta en silti uskaltanut olla osallistumatta keskusteluun. Kerran taas käteni kouristuivat niin pahasti nyrkkiin, että kukaan ei saanut niitä auki. Lopulta lukko helpotti murskatun diapamin, kananmunan ja sokerin avulla.

Nytkin olen varma, että muutaman päivän lepo ja oikeat lääkkeet tekevät tehtävänsä. Tilanne menee kuitenkin koko ajan pahempaan suuntaan. Kivut ovat sitä luokkaa, että mikään lääke ei auta. Lopulta Suski soittaa hoitoalalla työskentelevälle kaverilleni Edille. Myös Edi on Tapulin jätkiä, mutta minua muutaman vuoden vanhempi.

– Nyt lähdetään apina aika helvetin äkkiä lääkäriin, Edi huutaa jo eteisestä.

Vastustelen aikani, mutta oksentelusta väsynyt kroppani antaa periksi Tapulin vanhemmalle valtiomiehelle. Suski auttaa minulle kengät jalkaan. Itse en pysty enää edes kumartumaan. Vaimoni vittuuntunut ilme on vaihtunut huolestuneeseen, kun he Edin kanssa taluttavat minut autoon. Ronja on koulussa autuaan tietämättömänä siitä, missä kunnossa hänen isänsä on.

Edin suhteiden avulla pääsen takaoven kautta Malmin sairaalaan. Koko kevät on lehdissä kohistu huumetuomiostani, enkä todellakaan halua nyt mitään ylimääräistä huomiota. Visiitti Malmille on nopea. Tulehdusarvoni ovat yli viisisataa, kun kahdensadan paikkeilla aletaan puhua hengenvaarasta. Olen saanut kymmeniä kertoja kiekon suojaamattomaan kohtaan, ja pääni on jäänyt satoja kertoja pleksin ja olkapään väliin, mutta tämä kipu on jotain aivan muuta. En pysty enää kävelemään ja huudan tuskissani lisää kipulääkettä. Yritän sanoa, että nyt ei enää normiannostus riitä, mutta lääkäreillä on omat ohjeensa. Olen vaipumassa johonkin toiseen todellisuuteen, mutta hämärän rajamailta kuulen lääkärin sanovan Edille, että nyt taitaa olla tämän kiekkosankarin päivät luetut.

Näytös yksi

1. luku

PII, PII PIKKUINEN LINTU, *paleltaako jalkojas...* Äidin hento lauluääni kuulostaa korvaani rauhoittavalta, kun painan pääni hänen rintaansa vasten ja hypistelen hänen mustaa pitkää tukkaansa. Puhtaalta tuoksuvat hiukset laskeutuvat olkapäille, ja niiden välistä näen, kuinka ohut pakkaslumi sataa maahan ja peittää alleen päivän leikit. Äidin hento silitys tuntuu hyvältä. Kyyneleet valuvat poskilleni ja vierivät siitä suolaisen makuisena suuhuni.

Päivä on ollut touhua täynnä. Taaskaan en malttanut nukkua aamulla pitkään, sillä en halunnut menettää yhtään arvokasta minuuttia pihalla kavereideni kanssa. Tänä aamuna hörpin kaakaomukini tyhjäksi tavallistakin nopeammin, sillä pääsin katsomaan isäni kaveriporukan ottelua. Ei FC Malmin jääkiekkoyoukue mikään Boston Bruins ollut, mutta isän ja muiden samanikäisten miesten kurvailua jäällä oli mukava katsoa paksun villamyssyn alta. Tuntui mielettömältä ajatella, että oma isäni pelaa ihan oikeassa joukkueessa.

Kaikkein jännintä oli päästä pelin jälkeen pukukoppiin. Viiksekäät ukot nauraa höröttivät hikisiä varusteita riisuessaan. Omat poskeni olivat kaikkein punaisimmat, sillä kireässä pakkasilmassa seisoskelu alkoi nopeasti kyllästyttää ja silloin piti saada muiden paikalla olevien lasten kanssa omat pelit käyntiin.

– Onpas se Jere kasvanut. Miltä isojen miesten peli näytti, kysyy naapurin Risto lempeästi.

Havahdun ajatuksistani pukukopin penkiltä.

– Ihan kivalta, vastaan ujosti.

– Arto oli aika hyvä tänään, jatkaa Risto isääni kehuen.

– Nii-in, vastaan ylpeänä ja katson isää riisumassa luistimiaan.

Pukukopin perällä miehet ovat panneet tupakaksi ja puhuvat jostain Matti Hagmanista. Isäkin kannattaa HIFK:ta ja on kotona toistellut, että »tänä keväänä on vihdoin aika ottaa mestaruuskannu Stadiin». Ollaan myös puhuttu, että joku kerta mennään yhdessä ihan oikeaan SM-liigapeliin. Siellä saisin popcornoja ja limpparin.

Kotona äiti alkaa laittaa makkarakeittoa. Katselen ikkunasta, kuinka isommat pojat pelaavat pihalla jääkiekkoa tennispallolla. Aika matelee, kun odotan ruoan valmistumista. Aamupalaleivistä on jo kulunut monta tuntia, mutta en tunne nälkää, sillä haluan vain päästä kavereiden kanssa pelaamaan. Kuudennen kerroksen ikkunasta näen, miten Jake veivaa pallon taitavasti maaliin ja tuulettaa villisti osuman jälkeen. Isä lukee nojatuolissa sanomalehteä ja murahtelee äidille Juha Miedon sadasosasekunnin tappiota Ruotsin Thomas Wassbergille.

ISÄ JA ÄITI SAIVAT 1970-luvun puolivälissä Helsingin kaupungilta aravalainan, jonka turvin he pystyivät hankkimaan meille kodin ihan Tapulikaupungin keskeltä Palovartijantieltä. Vielä muutama vuosi aiemmin alue oli ollut pelkkää tasaista savipeltoa, mutta kun maatalouden sikatalouskoemasema siirrettiin Hyvinkäälle, halusi kaupunki löytää maakaistaleelle järkevää käyttöä. Uusia kerrostaloja alkoi syntyä, ja alueelle muutti lukuisia nuoria perheitä, joiden joukossa oli paljon kaupungin vuokra-asuntojonossa kotia etsineitä. Syntyi Helsingin keskustasta katsottuna kaukaisin lähiö, juuri ennen Kehä kolmosta ja Vantaan rajaa. Ei merta, ei metsää, vain tasainen maa ja siellä punatiilisiä kerrostaloja.

Muutimme Tapulikaupunkiin Herttoniemestä, jossa poliisina työskennellyt isäni toimi poliisitalon sivutoimisena talonmiehenä. Noihin aikoihin poliisiin oli vielä mahdollista tehdä päätyönsä ohella sivutoitää, ja moni myös teki. Talkkarin pestin vuoksi isän palkasta jäi kaksion asumiskulujen jälkeen vielä jotain käteenkin. Muutto Koillis-Helsinkiin oli vanhemmilleni unelmien täyttymys, sillä molemmat olivat kotoisin Tapaninvainiosta, muutaman kilometrin päästä uudesta Tapulikaupungin lähiöstä.

Vasta aikuisiällä olen tajunnut, miten nuoria vanhempani olivat minut saadessaan. Äiti täytti kaksikymmentä vuotta pari kuukautta ennen syntymääni; isä oli viisi vuotta äitiä vanhempi. Naimisiin he

menivät vuoden 1974 pääsiäisenä, ja aika äkkiä sen jälkeen äiti olikin jo raskaana. Olin kuulemma erittäin toivottu ja tekemällä tehty lapsi.

Olen elämässäni saattanut äitini ikäviinkin tilanteisiin, mutta synnytyssalissa päästin hänet helpolla. Tavoilleni uskollisena olin ensin kymmenen päivää myöhässä, mutta kun synnytys lopulta käynnistettiin, kaikki oli ohi neljässä tunnissa. Olin miehen mitoissa jo maailmaan tullessani. Pituutta oli 53 senttiä ja painoa 4150 grammaa. Ajan hengen mukaisesti isä ei voinut olla synnytyksessä mukana mutta tuli heti ensimmäisen tilaisuuden tullen katsomaan meitä sairaalaan.

Suvussamme ei ole mitään erityistä urheilullista lahjakkuutta, enemmänkin päinvastoin. Isän vanhemmat elivät kovan lapsuuden ja joutuivat lähtemään Karjalasta sodan alta evakkoon. Sodan kauhut seurasivat mukana, kun isäni oli lapsi. Äitini taas on syntyperäisiä Helsingin tyttöjä, mutta hänenkään puolelta ei ole mainittavia urheilutekoja.

Elämäni kolme ensimmäistä vuotta äiti oli kanssani kotona. Myös äitini puolen mummo oli usein hoitoapuna. Siihen aikaan tällainen järjestely ei ollut mitenkään itsestään selvää, ja isä sai paiskia paljon töitä, että pärjäsimme taloudellisesti. Lisätienestejä hankkiakseen isä myös ajoi taksilla yövuoroja muutaman kerran kuukaudessa. Perheeseemme kuului myös minua kuusi vuotta vanhempi velipuoleni Mika, joka oli isän edellisestä liitosta. Isä oli Mikan syntymän aikaan armeijassa, eikä äiti kyennyt huolehtimaan lapsesta. Uusi koti löytyi helsinkiläisestä lastenkodista, josta hän tuli viikonloppuisin asumaan meidän kanssamme. Kolme kuukautta etuajassa syntyneestä Mikasta kehkeytyi lahjakas urheilija, mutta koulunkäynti oli hänelle hankalaa. Tulimme Mikan kanssa hyvin toimeen. Olin ylpeä, että minulla oli isovelji, joka tarvittaessa piti puoliani pihalla, jos isommat pojat alkoivat kiusata. Mikan auktoriteetilla hommat hoituivat nopeasti, ja sain siksi olla aika rauhassa. Ylivilkkaan Mikan lapsuus oli kaiken kaikkiaan rikkinäinen, ja hänen lempinimensä Space Cowboy paljastaa, että hän on aina painellut täysin omilla taajuuksillaan. Mikan lisäksi minulla on toinenkin velipuoli, Keni, joka on minua seitsemäntoista vuotta nuorempi eikä onneksi ole ollut meidän touhuissamme mukana. Meillä kaikilla on sama isä, mutta jokaisella eri äiti.

Tapulikaupungin talot oli rakennettu monen muun lähiön tapaan siten, että talojen väliin jäi iso piha-alue, kun taas parkkipaikat olivat vähän kauempana taloista. Pihalla leikkiminen ilman vanhempien jatkuvaa valvontaa oli näin ollen turvallista. Kaikki tunsivat toisensa, joten äidit saattoivat sopia keskenään, kenen vuoro oli kulloinkin istuskella hiekkalaatikon reunalla.

- **JERE SYÖMÄÄN**, kuuluu äidin huuto vihdoinkin.

Lasi kylmää maitoa ja lautasellinen makkarakeittoa katoaa nopeasti sisääni. Valoisia tunteja ei ole enää kovin paljon jäljellä, joten toppahaalariin pitää hypätä nopeasti, jos meinaa vielä ehtiä piha-peleihin mukaan.

- Tulet sitten iltapalalle, kun huudan, äiti vannottaa, kun livahdan rappukäytävään.

- Joo joo, huikkaan ja isken oven kiinni.

Ulko-ovesta astuessani huomaan, että pihalätkä on vaihtunut liukureilla lasketteluun. Myös tyttöjä on tullut leikkiin mukaan. Moni kavereistani ei juuri viitsi tyttöjen kanssa aikaansa tuhlata, mutta minä viihdyn hyvin myös tyttöjen leikeissä. Ei siitä viitsi ulkona kovin isoa numeroa tehdä, mutta olen välillä käynyt leikkimässä myös tyttöjen kanssa niiden juttuja. Kaikkein järkevintä on hoitaa asia sisätiloissa suljettujen ovien takana, niin ei tule isommilta pojilta sanomista.

Pitäisi vielä ratkaista, voinko kutsua tuleville viisivuotissynttäreileni myös tyttöjä. Äidin mielestä asiassa ei ole ongelmaa, sillä juhliin ovat tulossa myös meillä usein käyvät serkkuni, joista osa on tyttöjä.

Niistä tulikin sitten melkoiset kekkerit. Olin heti liikkumaan opittuani ollut hyvin vilkas, eikä kotonamme ollut yhtään sellaista pöydänkulmaa, johon en olisi kolauttanut päätäni. Äitini joutui viemään minut useamman kerran sairaalaan paikattavaksi pää verta valuvana, mutta kun itkut oli itketty, kipu ja varovaisuus unohtuivat nopeasti. Synttäreillä intoni karkasi käsistä taas oikein kunnolla.

Syntymäpäivät olivat vuoden ehdoton kohokohta. Silloin sain olla kaikkien huomion keskipiste, ja juhliin saapuvat vieraat tekivät niin kuin minä halusin. Äidin leipomat herkut ja kavereiden lahjat kuuluivat tietenkin asiaan, mutta kaikkein kivointa oli olla nimenomaan juhlakalu. Otin tilanteesta kaiken irti.

Juhliin oli kutsuttu kavereita ja serkkuja sekä tietysti velipuoleni Mika. Edellisistä kerroista viisastuneena olimme sopineet äidin kanssa, että ensin syödään rauhassa herkkupöydässä ja vasta sen jälkeen aloitetaan leikit. Äiti teroitti, että minun piti toimia esimerkkinä eikä huitoa menemään suuna päänä heti ensimmäisestä minuutista lähtien. Kakkupöytään asti kaikki meni suurin piirtein hyvin. Tytöt olivat hiljaa toisessa päässä pöytää ja kihersivät omia juttujaan, kun minä ja pari muuta kovaaäänistä kaveriani huusimme muiden yli. Herkuista saatu sokeri antoi ylimääräistä energiaa, ja tajusin pian, että nyt pitää saada juhla-väki viihtymään. Ajattelin, että täytyy tehdä jotain, etteivät juhlat mene vain pelkäksi tylsäksi keskusteluksi pahvisten kakkulautasten ympärillä.

– Kuka haluaa lähteä pelaamaan futista eteisen käytävään, huudan kesken kakkukestien.

Pojat nostavat salamana kätensä, ja Veltsun kädenheilautus kaataa täyden mehumukin keittiön matolle.

Äiti jää kuivaamaan keittiön lattiaa, ja meillä on hetkessä käytävällä käynnissä »rankkuskaba», jossa maalin virkaa toimittaa ulko-ovi. Tytöt kerääntyvät käytävän toiseen päähän katsomaan, kun me pojat veivaamme kuljetuksiamme. Pari ensimmäistä kierrosta menee ihan siististi, mutta sitten tulee minun vuoroni käynnistää uusi kierros. Kun lähden omaan kuljetukseeni, aistin tyttöjen katset selässäni. Kiihdytän vauhtiin. Muutaman askelen jälkeen liukastun ja kolautan kovassa vauhdissa pääni eteisen vaatekaapin reunaan. Ensin tunnen vain viiltävän kivun takaraivossani. Nyt tärähti kunnolla. Heti perään alkaa pää tuntua märältä. Pyyhkäisen tuskissani takaraivoani ja huomaan, että käteni on punaisen veren tahrима. Tytöt kirkuvat kauhuissaan. Itse yritän purra hammasta, sillä nyt ei ole oikea paikka itkeä. En kuitenkaan pysty peittelemään kyyneleitäni, kun äiti ottaa syliinsä ja alkaa pajjata.

Äidin avustuksella saan ulkovaatteet ylleni, ja lähdemme kohti Aurooran sairaalan ensiapua. Autossa äiti alkaa torua.

– Voi kulta, kun sinun pitää aina koheltaa tuhatta ja sataa. Joku päivä vielä sattuu jotain pahempaa, jos et hillitse tuota älytöntä energiaasi.

Katselen hiljaa eteenpäin ja odottelen liikennevalon vaihtumista. Päätä jomottaa, ja minua harmittaa, että hyväntahtoinen eleeni järjettää vieraille hieman ohjelmaa päättyi näin.

– Olet tosi taitava liikkuja, ja tiedän, että sinulla on hyvä sydän, äiti sanoo. – Aina ei vain tarvitse olla ensimmäisenä tekemässä näitä hultuksia. Joskus on ihan hyvä katsella vähän sivusta. Ei kukaan siitä loukkaannu, vaikka et koko ajan keksi tekemistä kavereillesi.

Loppumatkan olemme molemmat ihan hiljaa. Pitelen jääpussia takaraivollani ja toivon vain pikaista helpotusta kipuuni. Onneksi pääsemme nopeasti tutulle lääkärille, joka toteaa tilanteen ja ompelee muutaman tikin päähäni.

Lääkärissä käynnin jälkeen äidillä kestää tavallista pidempään vastaanottotiskillä. Silmäilen *Aku Ankan* yli äidin huolestunutta ilmettä. Kädet viuhkuvat ilmaa, kun äiti selvästi kiihtyneenä selittää jotakin vakavaimiselle miehelle. Lopulta hän tarttuu suurieleisesti kynään ja täyttää jotain kaavaketta päätään pudistellen. Paljon myöhemmin kuulin, että äidin piti ilmoittaa lastensuojeluun, mistä toistuvat päävammani johtuivat.

– **ÄITI, MINKÄLAISTA** päiväkodissa on, kyselen uteliaana.

– Siellä on tosi mukavaa. Muistatko, kun kävimme katsomassa? Siellä teillä on oma huone, jossa voi leikkiä ja kuunnella satuja. Välillä nukutaan pienet päiväunet ja syödään, sitten leikit taas jatkuu.

– Entä jos ei yhtään nukuta? Onko pakko nukkua?

– Kyllä se hyvää tekee hetkeksi silmät ummistaa. Muutkin tekevät niin, että jaksaa sitten taas leikkiä.

– Lukeeko ne siellä myös Eemelistä?

Vaahteramäen Eemelin seikkailut olivat jännintä, mitä tiesin. Pellavapäinen rämöpää keksi kaikkia hauskoja jekkuja ja sai lopulta isän raivostumaan. *Eeeeemeli*-huuto nauratti joka kerta yhtä paljon. Meillä kotona ei koskaan huudettu, vaikka minäkin keksin Eemelin tavoin jos jonkinmoisia kepposia. Eemeli oli kuitenkin minuakin rajumpi tapaus. Ainoastaan sitä en voinut käsittää, miten Eemeli saattoi vetää pikkusiskonsa Iidan lipputankoon. Kiusata nyt pienempäänsä! Sympatiani olivat vahvasti »Lilla Iidan» puolella, ja sen vuoksi äiti kutsuikin minua usein Lilla Iidaksi. Olin pihapiirisämme pienimpien joukossa, mutta päätin vakaasti, että jos minulle joskus tulisi pikkusisko tai pikkuveli, pitäisin hänen puoliaan viimeiseen asti. Aivan kuten velipuoleni Mika puolusti minua. Samoin

päätin pitää huolta kavereistanikin, jos he joskus olisivat alakynnessä.

Vaikka päiväkotiin meno jännitti, odotin sitä kovasti. Äidin ja mummon kanssa kotona vietetyt päivät tuntuivat joskus tylsiltä, ja pian saisin ympärilleni uusia leikkikavereita. Ei kai se pakollinen nukkuminenkaan niin paha juttu voinut olla.

Ensimmäisenä päiväkotipäivänä hyppään pieni reppu selässäni keltaisen Joposeni päälle. Tuntuu mahtavalta, että saan polkea itse päiväkotiin, ihan niin kuin äitikin polkee töihin. Yrttimaantie on kapea, mutta olen jo varhain oppinut pysymään pystyssä pyörällä, ja hiekka ropisee mukavasti etulokariiniin, kun painelen tuhatta ja sataa äidin edellä kohti päiväkotia. Jokaisen risteyksen edellä lyön jarrut pohjaan hyvissä ajoin, kuten äiti on opettanut. Palkkioksi varovaisuudestani saan karkkipussista yhden karamellin, jota käsi ojossa odotellen, kun äiti pysähtyy viereeni.

Ryhmässäni on tuttuja kasvoja kotipihalta ja isän lapsuudenkaverin vuotta vanhempi poika »Pasanen», mutta myös monta täysin uutta tyyppiä. Etenkin tyttöjen kasvot näyttävät vierailta. Poikien kanssa on helppo päästä leikkiin mukaan. Pihalta tutut neppisleikit ja pallopelit käynnistyvät hetkessä. Tyttöillä näyttää olevan hieman erilainen meininki. He keinuvat ja leikkivät nukeilla. Tyttöillä on myös oma telta, jossa leikitään kotileikkejä.

Jonkin aikaa tilannetta tarkkailtuani rohkaisen eräänä päivänä mieleni ja pyydän päästä mukaan kotileikkiin. Tytöt ottavat minut ennakkoluulottomasti mukaan, eikä oma roolini tuota ongelmaa. Vähän tylsähän tämä on, mutta samalla jotenkin kiehtovaa. Sitten keksin pienen kepposen, jolla saadaan teltaan vähän säpinää.

– Ollaanko sellaista, että telta olisi kuin vankila, josta ei pääse pois kuin yhdellä keinolla?

Astioita pesevän tytön liike pysähtyy.

– Miten sitä ollaan?

– Pois pääsee vain näyttämällä pippelin tai pimpin, ilmoitan säännöt rehvakkaasti kyynärpäni varassa loikoillen.

Alkaa jännittynyt hihittely, mutta kaikki tuntuvat olevan mukana. Kotileikit päättyvät siihen paikkaan, ja hämärä telta sähköistyy, kun tutustumme toisiimme aivan uudella tavalla. Ajattelen mielessäni,

että nyt ollaan sellaisella tasolla, jolle eivät muut pojat ole vielä päässeet. Annas olla, kun pääsen kertomaan, mitä tuli tehtyä. Valitettavasti myös tytöt kertovat kotona uudesta leikistä, ja ensimmäinen matkani naisten ihmeelliseen maailmaan päättyi nopeasti.

Aloin kuitenkin tajuta, miten tyttöjen kanssa ollaan. Niiden kanssa ei kannata olla liian rajua. Poikien maailmassa kunnioitusta sai, kun pystyi heittämään toisen alas lumikasan päältä, mutta tyttöihin toimi paremmin jutustelevämpi meininki. Kyllä tytötkin syrjäisillä vähän ihailivat meidän poikien riehumista, mutta kahden kesken sellainen ei ollut valttia. Hyvillä jutuilla pääsi pitkälle ja oli mahdollista kenties päästä pussailemaan. Tärkeintä oli kehittää suotuisat olosuhteet.

Kotitalomme verkkokellari oli yksi suosikkipaikoistani. Pitkille pimeille käytävillä syttyi nappia painamalla hetkeksi valo, joka kuitenkin sammui nopeasti. Sen parempaa pelikenttää ei pusuhipalle voinut olla. Tähän leikkiin ei ollut vaikea houkutellessa mukaan pihan muitakaan poikia. Piti vain katsoa, ettei kolmoskerroksen kiukkuinen akka ollut samaan aikaan käytävillä, ja sitten menttiin. Ensimmäinen pusu Palovartijantien verkkokellarissa oli mieletön kokemus.

– JERE, ALAHAN nousta nyt, kuuluu isäni uninen ääni lauantai-aamuna kello 06.45.

Laahustan väsyneenä Superman-yöpuvussa keittiöön, missä äiti on jo voidellut paahtoleivät valmiiksi.

– Täytyy syödä kunnan aamupala, että jaksaa urheilla, isä opastaa kahvia hörppiessään. – Missähän pelikamat ovat?

– Siellä ne ovat kylpyhuoneessa pestyinä, ja luistimien pitäisi löytyä kassista, vastaa äiti tottuneesti.

– No niin, Jere, nyt aamupala reippaasti suuhun, niin ehditään pukea kamat päälle.

Varusteiden pukeminen kotona aikaisin aamulla ei ollut kivaa. Isän joukkue vaihtoi varusteet aina kopissa, mutta ajan säästämiseksi minulle puettiin suojukset ja muut varusteet jo kotona. Toisaalta enpä ainakaan joutunut kopissa kiusallisiin tilanteisiin vertailemaan varusteitani pelikavereiden uunituoreisiin suojiin. Isä oli tarkan markan mies, ja varusteet hankittiin aina käytettyinä.

Koulutieni alkoi vuonna 1982, ja samana syksynä aloitin myös jääkiekon pelaamisen. Helsingin IFK:n vuonna 1974 syntyneiden joukkue oli ensimmäinen virallinen joukkueeni. Olin luistellut kotikullilla jo muutaman talven, ja isäni katsoi, että pystyin menemään mukaan vuotta vanhempien jengiin. Päätökseen vaikutti myös käytännöllisyys. Pasasen pelasi samassa joukkueessa, joten kyyditykset Kauniaisiin ja Myllypuroon oli helpompi sopia. Pasanen ei koskaan päässyt aivan kirkkaimmalle huipulle, vaikka hänet valittiinkin oman ikäluokkansa parhaaksi pelaajaksi Suomen parhaat juniorit yhteen kokoavalla Pohjola-leirillä.

Kiekkokärpänen puraisi välittömästi, ja omien treenien jälkeen piti heti päästä kotipihan jäädytetylle kentälle tekemään maaleja. Usein isä tuli mukaan vetelemään ja antamaan omia vinkkejään. Myös muiden naapurinlasten isät olivat säännöllisesti meidän kanssa jäällä, mutta kun vanhempien silmä välitti, alkoivat todelliset pelit. Niissä peleissä ei annettu armoa. Isommat pojat viilettivät luistimilla meidän pienempien ohi, ja meidän tehtävä oli pysyä perässä. Kuittia tuli heti, jos suti tyhjältä takatolpalta ohi. Oli kaksi vaihtoehtoa: panna seuraavalla kerralla peliväline maaliin tai kestää haukut nahoissaan. Kehityin molemmissa.

Kaikkein kovimpia olivat pihojen väliset pelit. Joukkuejako kulki ostarin kohdalla. Sen toisella puolella oli Käsityöläisentie ja toisella puolella Palovartijantie. Molemmilla pihoidella oli omat jenginsä. Niissä matseissa ei pelattu pelkästään tuloksesta vaan myös Tapulikaupungin herruudesta. Omasta mielestäni me Palovartijantien pojat olimme aina paljon kovempia kavereita, eivätkä ne sieltä Käsityöläisentien puolelta uskaltaneet heittää edes lumipalloa meidän puolellemme. Tarinalla on myös toinen, täysin päinvastainen puolensa, eikä asiaan ole löydetty lopullista totuutta vielä tänäkään päivänä.

Pelit jatkuivat iltamyöhään asti, kunnes äiti huusi ikkunasta kotiin. Ensimmäinen vartti meni kohmeisia varpaita lämmittäessä, mutta iltapala ja villasukat saivat ruumiin lämpenemään. Ennen nukkumaanmenoa ajatuksissa pyörivät jo seuraavan päivän pihapelit. Tämä sama tarina löytyy oikeastaan kaikilta tuntemiltani huippukiekkailijoilta: älytön halu pelata – säästä tai päivästä riippumatta.

Ensimmäinen pelivuoteni ei ollut mitään paraatimarssia. Vuotta vanhempien porukka oli kasattu Calle Branderin kiekkokoulun pohjalta, ja olin jo lähtökohtaisesti muita taidollisesti perässä. Siinä aikaan ei tunnettu mitään kaikkia pelaa -sääntöjä, joten istuin paljon penkillä katsomassa, kun muut pelasivat. Nälkä kentälle oli kova, eikä auttanut kuin yrittää seuraavissa harjoituksissa vielä enemmän.

Ammattilaisuus ei ollut minulle lapsena mikään tavoite, enkä oikein edes ajatellut asiaa. Juniorivuoteni menivät muiden mukana pelatessa. Talvet pelattiin jääkiekkoa ja kesät jalkapalloa. Jääkiekossa pääsin tekemään laitahyökkääjän tontilta silloin tällöin maalin, mutta en todellakaan ollut mikään maalipyssy tai joukkueen tähtipelaaja. Edes kavereiden kanssa pelatessamme en erottunut mitenkään erityisesti. Tykkäsin harrastaa jääkiekkoa ja jalkapalloa, mutta vähintään yhtä tärkeitä olivat Tapulin omat pelit kavereita vastaan. Ne pelit olivat aivan oma maailmansa, johon ulkopuolisen oli vaikea päästä. Ylipäänsä Tapulikaupunkiin oli ulkopuolisen vaikea päästä.

Nykyinen kansanedustaja Jani Toivola asui meidän kulmillamme. Tapulikaupunkilaisesta näkökulmasta katsottuna siinä pojassa oli kaikki väärin. 1980-luvun Suomessa oli huomattavasti vähemmän tummaihoisia kuin nykyään, ja pelkästään Janin ihonväri oli jatkuvan nälvimisen aihe. Itse en ollut pahimmasta päästä, mutta kyllä Jani aika hirveää tekstiä sai kuulla. Tumman ihonvärinsä lisäksi kaveri oli muutenkin kummajainen ja saattoi tulla kouluun hame päällä. Kerran kesällä kesken Salotien pihapelien Jani sattui ajamaan polkupyörällä ohitsemme. Ensimmäiset vääräleuat alkoivat välittömästi huutaa ympärillä pyörivistä karpäsistä ja hätistellä niitä pois olkapäiltään. Jani katsoi meihin päin pelokkaana ja ajoi pyörällään suoraan päin lyhtypylvästä ja kaatui oikein pahasti.

– Opettele ajamaan, nekru, kuului huutelua naurunremakan keskeltä.

Hetken aikaa maassa maattuaan Jani lähti häntä koipien välissä taluttamaan pyöräänsä, ja me jatkoimme peliä. Onneksi nyky maailma on edes hieman avarakatseisempi, ja tummaihoiset ihmiset ovat arkipäivää myös Tapulikaupungin katukuvassa. Tuohon aikaan kukaan meistä ei vain oikein tajunnut, mitä rasismi tarkoittaa.

SUOMEN KAIKKIEN AIKOJEN PUHUTUIMMAN JÄÄKIEKKOILIJAN ROSOINEN TAIVAL TAPULIKAUPUNGIN LÄHIÖSTÄ URHEILUMAAILMAN HUIPULLE

TAPULIKAUPUNGIN PIHAPELEISTÄ

ponnisti parrasvaloihin poikkeuksellinen urheilijanuorukainen.

Jääkiekko tempaisi nuoren Jere Karalahden pauloihinsa, mutta niin tekivät ikävä kyllä myös betoniviidakon paheet. Jääkiekkoammattilaisuuden koitettua Karalahti oli toistuvasti nimi lehtien otsikoissa ja ihmisten huulilla – niin hyvässä kuin pahassa. Jerestä kasvoi suomalaisen urheilun pahapoika numero yksi.

Päihderiippuvuudesta ja kaukalon ulkopuolisista törmäilyistä huolimatta kiistattoman lahjakas Karalahti raivasi tiensä aina Suomen mestaruuteen, MM-kilpailujen tähdistökentällisiin ja NHL:ään asti.

Sisällä roihunnut viehtymys viihteelliseen elämään ei kuitenkaan koskaan tukahtunut vaan väritti hänen uraansa monessa eri käänteessä.

Nyt pöly on laskeutunut ja Jere on ripustanut luistimet naulaan. On aika kertoa, mitä kaikkea tulikaan tehtyä ja miksi.

